

Зазирни у мої сни

На що здатний батько заради порятунку сина, якого поглинає примара, що оселилася у снах?..

Очевидно, на світі немає дитини, яка б не бачила моторошних снів. Але що робити, якщо жах зі сновидіння поступово переповзає в реальне життя? У дворічного Тео під час нескладної операції раптово зупинилося серце. Упродовж тридцяти шести секунд малюк тримався на межі між світом мертвих і живих. А тоді повернувся. Спливло два роки, перш ніж Мирон Белінський зрозумів, що його син повернувся не сам. Щось прийшло разом із Тео: учепилося і прослизнуло у свідомість, поки хлопчак перебував по той бік лінії, яку більшість із нас перетинає лиш один раз. У відчайдушних намаганнях урятувати сина Мирон виїжджає до Америки, де найновіші досягнення нейротехнологій дають змогу зазирнути в людський сон. Він не здогадується, що бажання допомогти веде до катастрофи, адже найгірше почнеться, щойно той, хто оселився у снах маленького Тео, збагне, що за ним спостерігають.

МАКС
КИДРҮК

ЗАЗУРҲУ У МОӢ СҲУ

ЗАЗУРНИ У МОЇ СНИ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2016 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2016

ISBN 978-617-12-1823-9 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Обережно! Ненормативна лексика!

Автор ілюстрації до обкладинки Микита Вепріков

Електронна версія створена за виданням:

Кідрук М.

КЗ8 Заирни у мої сни : роман / Макс Кідрук. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 528 с. : іл.
ISBN 978-617-12-1504-7

На що здатний батько заради порятунку сина, якого поглинає примара, котра оселилася у снах? Мирону Белінському доведеться шукати відповідь на це запитання самому: його батько покинув родину дуже давно і без пояснень, його друзі не здогадуються про те, що відбувається з маленьким Тео. Мирон проковтне зраду найближчої людини, знехтує порадами лікарів, відмовиться від кар'єри і навіть дозволить ученим зазирнути в мозок свого сина. Та чи допоможе це здолати силу, яка заволоділа думками Тео? Силу, яка поза життям і смертю, поза добром і злом? І чи не занадто високою буде ціна?

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)

© Макс Кідрук, 2016

© Микита Вепріков, обкладинка

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2016

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2016

Бачите? Навіть смерть має серце.
Маркус Зузак. Крадійка книжок

Емоції так само реальні, як гравітація. Сновидіння мають не меншу силу, ніж історія.
Джо Гілл. NOS4A2

Неврологи загалом переконані, що всі психічні процеси мають під собою конкретне нейробіологічне підґрунтя. Згідно з цим припущенням — і за наявності довершених засобів вимірювання мозкової активності та хороших математичних моделей мозку — в принципі, не повинно бути перешкод для того, щоб декодувати візуальний вміст таких психічних процесів, як сон, пам'ять та образи... На сьогодні нам невідомо, чи процеси на кшталт сновидінь реалізовані в людському мозку в функціонально подібний до сприйняття [візуальних образів] спосіб. Але якщо це так, то у нас є реальна можливість... розшифрувати мозкову активність під час сну чи мріяння.

Професор Джек Л. Геллент,
Неврологічний інститут ім. Хелен Уїлз
Каліфорнійський університет у Берклі, Каліфорнія

Колись давно батько наказував мені перейматися лише тим, що я здатен контролювати, і ніколи не турбуватися через те, що контролювати неспроможний.

Він багато чого говорив, мій батько. Наприклад, що тяжка праця переважить талант, якщо талант відмовляється тяжко працювати. І що за «спробую» медалей не дають. І що лише чемпіон боїться програти, а всі решта бояться виграти. Батько — тренер хлопчачої волейбольної команди Рівненської районної ДЮСШ — мав у запасі з десятків схожих висловів. Гадаєте, вони комусь допомагали? Навряд. Сумніваюся, що вони надихали кого-небудь, окрім нього самого.

У сорок один у батька діагностували цукровий діабет. Хвороба виявилася задовоною, тож поки її перебіг узяли під контроль, устигла дати ускладнення на очі та серце. Особливо на очі. За рік після першого візиту до лікаря він перестав упізнавати людей на відстані далі ніж за п'ять кроків від нього. Матір повезла його до Луцька, де у приватній клініці йому зробили лазерну фотокоагуляцію — точкове припікання сітківки, що на якийсь час зупинило розростання кровоносних судин.

Пригадую, як невдовзі після операції батько прийшов додому напідпитку. Мама — вчителька української мови та літератури — ще не повернулася зі школи. Ми були самі. Він сів біля мене на табурет і почав говорити. Я думав, він нарікатиме на життя, на хворобу, але ні, він говорив про сім'ю та ще — дуже плутано й незв'язно — про любов і повагу. Говорив довго, завершивши розлогий монолог черговою псевдофілософською фразою: «Не можна втримати в серці те, для чого там немає місця». Тринадцятирічний я насилу стримався, щоб не пирснути. Тоді його слова здавалися кумедними. Не так слова, як те, що вони злетіли з уст сорокадворічного напівпрофесійного тренера напівпрофесійної волейбольної команди, який півжиття проходив у спортивних штанах і кедах. Із замацаним свистком на грудях. Не втримуй у серці те, для чого там немає місця. Мене розсмішило, що батько вірив у дурниці, які говорив.

Усе це було до того, як я його зненавидів. Певна річ, зненавидів не через висловлювання. Не через те, що він був поганим батьком, бо загалом поганим він не був. І навіть не через те, що одного дня — я закінчував десятий клас, а йому щойно виповнилося сорок чотири —

він, не сказавши ні слова, пішов із дому. Тихо вдягнувся, тихо причинив за собою двері та більше не повернувся. Ми з матір'ю перелякалися, звернулися до міліції, і за два дні його знайшли. Ну, тобто як знайшли. Батько зателефонував і повідомив, що не житиме з нами, додавши щось іще — мати, захлинувшись слізьми, впустила телефонну трубку, а я, підхопивши її, не розчув до пуття, — чи то щоб ми не турбувалися, чи то щоб ми не турбували його. Все.

Але не в цьому причина.

Я не спав усю ніч. І не до кінця розумію, що тут роблю. Чорт...

Я зненавидів його через те, що він так і не пояснив чому.

Невже атмосфера в сім'ї була аж такою нестерпною, що він у сорок чотири роки покинув усе й пішов із дому? Час від часу батько з матір'ю сварилися, але жодна зі сварок не переросла в затяжний конфлікт. Упродовж дев'яти місяців після його зникнення ми з мамою уявлення не мали, куди він подався, поки один із його колег із Рівненської обласної федерації волейболу, перестрівши матір на вулиці, не розказав, що Євген Белінський живе тепер з іншою жінкою. Тринадцять років відтоді сплигло, а я ніяк не можу зрозуміти: на хріна він їй здався? Хворий на діабет, підсліпуватий, зі слабким серцем. Чужий. Невже вона дбала про нього краще, ніж це робила б мама? Ніколи. Хоча, можливо, мені просто подобається так думати, оскільки я так і не змирився з тим, що він не прийшов по речі. Йдучи, батько забрав із собою лише паспорт і водійські права. Одяг, білизна, взуття, книги, командні фотографії, а також потемнілі від часу кубки й медалі з фальшивою позолотою — все залишилося. Цей мотлох досі лежить на антресолях.

Я добре пам'ятаю батькові висловлювання, проте мушу напружуватися, щоб пригадати його самого. Намагаюся згадати його, коли ми жили разом, але розумію, що це марно. Гадаю, це неможливо в принципі, як неможливо насолоджуватися вишуканістю форми склеєної з уламків вази, вдаючи, наче не помічаєш грубих швів, які огидними шрами розсікли малюнок на порцеляні. Звісно, ваза була чудовою. Колись. Давно. До того як розбилася.

Отак і з батьком. Я просто не можу згадувати його окремо від його щезнення. Спогади крихкі. Я усвідомлюю це, але однаково прагну воскресити в уяві батьків образ. Він впливає з п'ятьми й постає перед

очима, проте виникає враження, що дивлюся на нього через кілька товстих і страшенно подряпаних шматків різноколірного скла. Мені не вдається протиснутися до нього справжнього крізь нашарування останніх найболючіших спогадів. Він спотворений, але — по особливому. Ці останні шари ніби навмисно гіперболізують лише найгірше. Скажімо, намагаюся пригадати, як ми з батьком їздили велосипедом до Рівненського зоопарку або як він забирав мене після уроків до себе в ДЮСШ, де дозволяв спостерігати за тренуванням, або як захоплено розповідав про улюблених джазових виконавців. Я пам'ятаю це, от тільки в цих спогадах переді мною не батько. Переді мною мовчазний незнайомиць із розмитою плямою замість обличчя. І коли я напружуюся, наближаюся, щоб розгледіти знайомі риси, хтось перемикає канал. Пам'ять перекидає на інший спогад — недобрий і злий. Пригадую, що ніколи не любив спортивні ігри з м'ячем, бо батько не вчив мене грати. Іноді ми вибиралися на природу, і я благав його навчити мене грати у волейбол так, як уміє він. Той відмахувався. Я продовжував канючити доти, доки він не підводився та брав до рук м'яч. Після чого починав гатити по ньому так, начебто мав намір убити мене. Я зосереджувався не на тому, як відбити подачу, а як ухилитися й вижити. Боявся, що мене переламає навпіл, якщо опинюся на лінії польоту м'яча. У якусь мить я все ж не встигав вивернутися, і батько влучав у мене — у голову чи в груди. Мене відкидало на метр і розкарячувало на землі. Але я підводився — в голові гуло, — підхоплювався майже відразу й посміхався, переборюючи сльози та злість, показуючи, що зі мною все гаразд, граємо далі. А він кричав: «Ну що, тепер досить?» Зазвичай на цьому все завершувалося, однак іноді йому здавалося мало, він біг по м'яч і продовжував гатити ним у мене, примовляючи: «Не розпускай нюні, чемпіоне! Вставай! Ти ж сам хотів! Відбивай! А ти як думав? Це волейбол!»

Але найчастіше спливає в пам'яті, як після повернення батька з Одеси, зачинившись у ванній, плакала мама. Це відбулося на початку дев'яностих, напевно, 1991-го, бо з обігу ще не вийшли відрізнi купони. Батько щойно влаштувався тренером у ДЮСШ і навесні поїхав із командою на змагання до Одеси. Їх поселили в інтернаті. Через день він зателефонував із пошти додому та попросив маму вислати грошей на їжу. В інтернатській їдальні годували препаскудно,

добових не платили, тож його хлопці в буквальному сенсі хиріли з голоду. Мама переказала п'ять рублів. Повернувшись, батько ще з порога налетів на неї: «Чим ти думала?! Ти зганьбила мене! П'ять рублів! П'ЯТЬ СРАНИХ РУБЛІВ! Я б тобі віддав! Невже ти не розумієш, що їх навіть на срані булочки не вистачило?» Мама вислухала його, після чого зачинилась у ванній кімнаті. Я — малий — перелякався. Довго сидів під дверима, слухаючи, як вона схлипує, потім кликав її, потім сам плакав, але вона не вийшла з ванни до вечора. 1991-го мені було чотири, і я, зрозуміло, не міг знати подробиць тієї історії. І лише 2002-го, після того як він пішов, мама розповіла, що сталося. Вона чудово усвідомлювала: для того щоб прогнати команду, потрібно рублів сорок. Точно не менше ніж двадцять п'ять. Але мама — звичайна вчителька в країні, яка впродовж наступних чотирьох років ставитиме світові рекорди з інфляції, — не мала жодної зайвої копійки. Тоді вона в Обласній станції переливання крові здала кров. Усе, що виручила, переказала батькові в Одесу.

Чому я думаю про батька перед смертю? Не дивуйтесь. Я завше згадую його, коли щось трапляється. Коли почуваюся розгубленим і неспроможним знайти вихід. Ви не уявляєте, як це — зростати із намертво втрамбованим, немов цвяхами прибитим, хронічним запитанням у голові: чому, знаючи, як перетворювати шмаркатих підлітків на чоловіків, він не додав стільки важливих елементів у матеріал, із якого виліплював власного сина?

Я наляканий і чіпляюся за спогади про батька, щоб відтягнути момент стрибка. Як сліпець намагаюся намацати просту відповідь на просте запитання: як я тут опинився? От тільки простої відповіді немає. Я можу відтворити всі події, що привели мене сюди, проте від того ні на крок не наблизюся до розуміння, чому все має закінчитися саме так. Власне, я вже намагався: багато разів відмотував плівку назад, по кісточках перебираючи кожен епізод лише для того, щоб переконатися: жоден із них не був безнадійним чи безвихідним. Я так і не натрапив на момент, пригадавши який зміг би з певністю сказати: тут, саме тут, у цьому конкретному місці повернув не туди.

Чорт забирай, що я тут роблю?.. Раніше мені здавалося, наче люди покінчують життя самогубством через помилки. Не через усвідомлення помилок, а коли через помилки з тихим хрускотом

ламається невидима підпірка, на яку зазвичай спираються перед тим, як поглянути в очі найріднішим. Тоді, коли помилок накопичується так багато, що ти стаєш безнадійно поламаним усередині. Я не безгрішний, однак упевнений: мої рішення — всі, які стосувалися Теодора, — не були хибними. І тепер мені лячно не тому, що намірився обірвати життя. Страшно йти з життя, не знайшовши відповідей. Чому? Як? За що? Мене бентежить усвідомлення, що я змушений розплачуватись за незалежне від мене — за вчинки та помилки людей, які не мали жодного стосунку до мене чи до мого сина.

Повірте, я довго тримався. Попри все що відбувалося з Теодором, не опускав рук. Іноді засинав — неначе із пригрітою на грудях змією — із думкою про те, як добре було б не прокинутися, але ніколи серйозно не замислювався про самогубство. Навіть коли довкола все ставало безжалісно чорним, від чого здавалося, ніби тебе топлять у нафті, коли світ тріщав і на очах розколювався на уламки, я не впадав в отупіння, властиве людям у безвиході. Якби позавчора хтось натякнув, що за два дні я стоятиму на вузькому карнизі дванадцятого поверху готелю Wyndham, відраховуючи останні удари серця до стрибка, я б... Навіть не уявляю, як учинив би. Розсміявся? Покрутив би пальцем біля скроні? Два дні тому я все ще пам'ятав, як це — насолоджуватися життям...

Мабуть, треба просунутися ще трохи вліво. Неприємно припускати, що власник універсала, який застиг поміж моїх ніг, проклинатиме мене за лічені хвилини після смерті. А може, й не проклинатиме. Можливо, власник машини виявиться багатієм, якому начхати на автомобіль, і згодом він, пишаючись, показуватиме друзям фотографії на iPhone: «Пригадуєте українця, який у вересні 2015-го шугонув із вікна готелю в Балтиморі¹? То він гепнувся на мою тачку! Ось дивіться: розніс увесь дах на друзки, придурок».

Дванадцять поверхів...

Ні, я не зміню свого рішення. Стрибну. Якби вагався, то ще ввечері поїхав би до будинку на березі Ліберті замість лишатися на ніч у готелі в центрі Балтимора. Утім, я зволікаю, бо є запитання — напевно, найважливіше з усіх, — яке труїть ізсередини та не дає довести до кінця те, для чого я сюди видерся. Коли все почалося?

Це важливо.

Я згадую батька, думаю, чи встигну відчути біль, хоча навряд чи біль від зіткнення дошкулить дужче за страх, що пропікав вогнем протягом ночі, переймаюся, щоб ненароком не зачепити автомобіль на тротуарі перед готелем, і водночас усвідомлюю, що все це не те — це не має значення. Найбільша проблема полягає в тому, що я так і не зрозумів, коли все почалося. Півночі я пролежав у обставленому класичними меблями номері, міркуючи, як усе склалося б, якби три місяці тому я відхилив пропозицію Лізи Джин Торнтон і відмовився вирушити до Америки. Або якби змирився з діагнозом Паламара та почав давати сину «Фінлепсин ретард». Чи це щось змінило б? Не знаю. І це дратує. Звісно, тепер уже пізно, час не повернути назад, але я без вагань продав би душу дияволу, щоби дізнатися, коли — і з чого — все почалося. Адже тоді я зміг би втямити, де вчинив не так. Чи уявив — просто помріяв би, — що зробив би, щоб урятувати сім'ю й уникнути багна, в яке мене затягнуло впродовж останніх п'яти років.

Розумієте?

Бо я не зробив нічого поганого! Я не зробив нічого неправильного!

І все ж я тут.

Хочете знати чому? Це довга історія. Історія, сповнена малопомітних і, на перший погляд, неістотних деталей (лише тепер, із величезним запізненням, я осягнув, якими вони були вагомими). Утім, навіть збагнувши, у що сплітаються ці нібито несуттєві деталі, навряд чи ви повірите, що людина може покінчити життя самогубством через сновидіння. Майже напевно, що не повірите. Що не дивно. Два дні тому я б сам не повірив. Але іронія якраз і полягає в тому, що я маю намір вистрибнути з вікна через сон, який побачив у літаку під час перельоту з Орlando² до Балтимора.

Гаразд, визнаю, я вагаюсь. І мені страшно. От тільки я боюся не того, що чекає внизу. Я не тремчу перед смертю. Мене до помутніння в очах лякає думка про те, що мій учинок — цей стрибок — нічого не вирішить. Що пролетівши півсотні метрів і роздовбавши череп об асфальт, я не провалюсь у п'тьму та не втечу від того, що прийшло до мене вві сні на борту того клятого «Боїнга». Бо, врешті-решт, мій

батько помилявся: у світі точно є речі, які ти не здатен контролювати, але які ніколи, нізащо не захочуть лишити тебе осторонь.

[1](#) Балтимор (англ. *Baltimore*) — порт і місто в штаті Мериленд, США, розташоване на північний схід від Вашингтона. Населення — 623 тисячі жителів.

[2](#) Орландо — місто у центрі штату Флорида на Флоридському півострові. Населення — 220 тисяч осіб (агломерація — 2,6 млн.).

Частина 1

Сон — то в дітей якась зона бойових дій. Надто коли вони зовсім малі. Син моєї подруги собі пальці в очі пхав, тільки б не засинати. Серйозно.

Майкл Маршалл. Непрохані

Інкубація — прихований період хвороби від моменту зараження до появи перших ознак захворювання.

Словник української мови в 11 томах

1

З чого почати?

Ця історія не про мого батька. І не про мене теж.

Теодор з'явився на світ пізнього вечора у четвер 15 липня 2010-го у Рівненському пологовому будинку № 2. Зріст — 49 сантиметрів, вага — 3 кілограми 900 грамів, нормальний, здоровий козарлюга з голосом, від якого, за словами акушерки, у відділенні попрогиналися вікна та розплавилася кілька дверних ручок.

Єву, мою дружину, завезли до пологового відділення напередодні — в середу, а перейми почалися у четвер уранці. Четвер видався погожим — сухий, безвітряний і зовсім не спекотний, — щоправда, на погоду я зважав найменше. Від хвилювання почувався наче людина, яка ступає на борт літака: ніби нема про що непокоїтися, але від усвідомлення власної безпорадності тіло раз у раз пересмикувалося, немов у пропасниці. Я просидів у пологовому будинку з 8:30 ранку до народження Теодора, проте на самі пологи не потрапив. Не тому, що не дозволив лікар. Я мав у що перевдягнутися та міг би зайти до операційної, однак Єва не захотіла, щоб я бачив, як вона народжує.

Припускаю, когось із вас дивує ім'я, яке ми дали синові. Мовляв, що за дурня, козаків не називають Теодорами! Якби це залежало лише від мене, я волів би бачити сина Остапом. Справді. Моя мама — Катерина Володимирівна Белінська, ще та українофілка, — була б у захваті. Мама все життя пропрацювала вчителем української мови та літератури і колись хотіла назвати Остапом мене. Зрештою передумала

та нарекла мене на честь Мирона Катранника, одного з головних героїв роману «Жовтий князь» Василя Барки. Не скажу, що ім'я Мирон мені не подобається — хоча, погодьтесь, є якась часточка невинної схибнутості в тому, щоб назвати сина іменем літературного героя, який сконав від голоду, — але й захвату від нього я не відчував. З іншого боку — я був єдиним Мироном у школі, єдиним Мироном в університеті й пізніше збагнув, що унікальність імені певною мірою зумовлювала й унікальність ставлення до мене. Попри те що Мирон чудово римується з «гандон», ніхто ніколи не обзивав мене останнім. Загалом ім'я Остап здавалося мені чудовим, ідеальним просто. От тільки Єва та її матір — Жанна Валеріївна Лауда — навіть слухати не схотіли про Остапа.

На двадцятому тижні вагітності лікарка повідомила, що в нас буде хлопчик. Після того ми з Євою разів із двадцять розмовляли про можливе ім'я, але ні про що не домовилися. Напевно тому, що говорила переважно Єва, а я здебільшого відмовчувався, а також тому, що запропоновані Євою імена відгнали дешевою мелодрамою. Розмірившись, дружина уявляла нашого сина як не на червоній доріжці у Каннах, то в кабриолеті, що на повній швидкості мчить поміж голлівудськими пагорбами. Відповідно я не сприймав ці розмови серйозно. На другий день після пологів Єва представила остаточний і, припускаю, затверджений тещею перелік потенційних імен для нашого сина: Фабіан, Даніель, Леонард, Герман, Альберт, Едгар, Теодор, Ернест, Оскар і — прости Господи — Тамерлан. Тамерлан, трясця вашій матері! Ви чули таке?! Тамерлан, бляха, Белінський!

Жанна Валеріївна — яка не мала ні статків, ні статусу, але поводитися так, наче все життя грала в гольф на найдорожчих курортах, чий чоловік, Лаврентій Романович, був звичайним далекобійником, обожнював у перервах між рейсами напиватися до нестями та щедро обльовувати ліфт, сходи та ганок свого під'їзду, — наполягала на імені Фабіан. Я запитав, якою, на її думку, є скорочена версія імені, на що Жанна Валеріївна відказала: «Фаня. Звісно, Фаня. Звучить прекрасно, хіба ні?» Я сказав, що Фанею називали мою прабабцю — Афанасію Федорівну Бердник, — яка впродовж останніх чотирьох років перед смертю не впізнавала власне відображення у дзеркалі. Мені кортіло також додати, що Фабіан римується з «павіан», і

поцікавитись у тещі, чи вона коли-небудь бачила павіанячу задницю, проте вона й так образилась, і я промовчав. Згодом заявив, що не потерплю імен Даніель, Герман і, безперечно, Тамерлан. З тих, що лишилися, я вибрав найменш крикливе — Едгар. Єва погодилася відразу. Жанна Валеріївна побурчала, але згодом попустилася. А третього дня після пологів, перед тим як піти додому, дідько мене за язика смикнув бовкнути, що називатиму малого Едді й що це з біса круто, адже так називають маскот, тобто талісман, улюбленого хеві-метал гурту мого дитинства — британського Iron Maiden. Кохана мала у палаті планшет із доступом до Інтернету, тож ще до того, як я доїхав на своєму підтоптаному Nissan Almera додому, зателефонувала мені на мобільний і довго репетувала, доводячи, що я ідіот і що вона не називатиме синочка на честь придуркуватої британської мумії.

Залишились Оскар, Леонард, Альберт, Теодор і Ернест.

Пологи пройшли без ускладнень. У понеділок уранці я забрав Єву з пологового будинку й дорогою додому сказав, що не проти Теодора. І то не був компроміс, ну, ви розумієте, я не ламав себе, щоб погодитися. За вихідні прочитав про Теодорів усе, що знайшов у Інтернеті, не менше ніж сотню разів, змінюючи інтонації, промовив «Теодор» і «Тео» вголос і зрештою погодився, що все гаразд, ім'я мені подобається. По-справжньому подобається. За ним крилися розум, могутність, лідерство. Теодор Рузвельт, Теодор Драйзер, Теодор Уілсон³. Враження трохи псували фотографії плюшевих ведмежат, які то тут, то там миготіли серед результатів Google-пошуку, проте я вирішив, що ми з Євою називатимемо сина лише Теодором або — скорочено — Тео. І жодного Теді.

Увечері третього дня після повернення із сином додому до нас завітали дві Євині подруги. Дівчата поцікавилися іменем малюка, на що Єва з гордістю відповіла: «Теодор». І тоді одна з тих тупих курок пирснула: «Це як бика?» А друга додала щось про кориду. Дружина не розгубилася: «Саме так, корида. Теодор буде сильним і невгамовним, як бик». Упродовж наступних кількох місяців у голові час від часу зринала думка, а чому, власне, бик? І яка, в біса, корида? Я обнишпорив Інтернет у пошуках мультфільму чи кіно про бичка на кличку Теодор, заходив на сайти з продажу племінних бугаїв, але не

відшукав жодного Теодора. І тільки наприкінці травня 2011-го до мене дійшло, яка глибока прірва між сприйняттям цього світу чоловіками та жінками. Була майже північ, я віз клієнта від клубу «Лагуна» до мікрорайону Північний, коли перед очима неначе блискавка кресонула. Теодор — тореадор. Тореадор — корида. Корида — бик. ТОРЕАДОР! Євина подруга подумала про бика, бо ім'я Теодор близьке за звучанням до слова «тореадор». Як тупо! Тупо, хіба ні?

Я на мить пошкодував про вибір імені для сина лиш одного разу — в липні того ж 2011-го року. Вкотре виїхавши у місто, щоб підзаробити грошей для жертвоприношень Блакитному Монстрові, я раптом зміркував, що мій малий може виявитися менш фартовим, ніж його татко. А що як, припустив я, мого сина обзиватимуть Тедиком-педиком? Насправді хвилювання виявилися марними. Восени 2015-го, коли мого сина могли б почати обзивати Тедиком-педиком у дитсадку, ми з Тео вже перебували в Америці.

Отак-от.

Єва, Мирон і Тео. Теодор Миронович Белінський. Ідіть до біса — нормальне ім'я!

Крім того, могло бути гірше, правда?

2

Теодору виповнилося два роки й три місяці, коли я вперше помітив невелику тверду грудку, що набрякла за правим вухом.

У дитинстві й у мене, й у мого батька часто набухали лімфовузли. Я добре знав, що це таке, а тому не переймався та не бив на сполох. У мене лімфовузли напухали здебільшого на потилиці, в місці з'єднання шиї з головою. Іноді набрякання супроводжувалося підвищенням температури, але жодного разу до серйозних ускладнень це не призвело. За тиждень-півтора організм перемагав інфекцію, і набряки сходили самі по собі. Завжди.

Із Тео склалося інакше. Набряк тримався впродовж місяця. На другому тижні ми з Євою почали щоранку оглядати синове вушко: я говорив, що набряк не збільшується, Єва панікувала, що гуля росте й Тео слід повести до лікаря. Я всоте розказував їй про себе та про свого

батька, про те, як у нас усе минало. Врешті-решт переконував. Певну роль відіграло також те, що до набряку Теодор мав краснуху. Хвороба почалася з підвищення температури та сухого кашлю. Другого дня на обличчі Тео з'явилася висипка, яка до вечора поширилася на решту тіла, і трохи набухли лімфатичні вузли — там, де зазвичай у мене, — на шиї під потилицею. Краснуха, як відомо, лікування не потребує, тож ми просто сиділи з Тео вдома. Через три дні висипка зійшла, температура нормалізувалася, гульки за шиєю зникли. А невдовзі потому я вперше помітив той набряк за вушком. Словом, я відмовлявся вести Тео до лікаря, бо думав, що набряк є результатом краснухи, наслідком того, що організм не до кінця поборов інфекцію. Сподівався, що все владнається без лікарів, адже, ви ж знаєте, це краснуха, а краснуху лікувати не треба.

Перші два роки Тео взагалі багато хворів. Застуди, вітрянка, проблеми з травленням, алергічні висипи. Про дитсадок не могло навіть ітися. Нам із Євою доводилося корегувати робочі графіки — точніше, корегував переважно я, — щоби хтось постійно сидів із малим удома. Я працював оператором кол-центру в Zoom Support, рівненській філії міжнародної компанії, що займається дистанційною підтримкою користувачів Windows та Apple, і мені було простіше підлаштовуватися: я виходив на роботу раз на три дні та міг обирати нічні або нічно-ранкові зміни, щоб упродовж дня — поки Єва на роботі — глядіти Теодора. Єва працювала адміністратором у готельному комплексі «Чорна перлина», що на об'їзній трасі на півдні від Рівного. У вихідні або коли в «Перлині» не проходили корпоративи чи святкування вона поверталася додому раніше, я залишав Теодора на неї і виїжджав у місто таксувати.

Але повернімося до набряку.

У листопаді 2012-го я нарешті визнав, що припухлість розростається. Гуля затверділа, потемніла та збільшилася до розміру персикової кісточки. Вушко малого стирчало вбік, наче його хтось навмисно відстовбурчував. Ми вибрали найближчий день, коли і мені, і Єві не потрібно було йти на роботу, — четвер, 22 листопада, — і повели Теодора до приватного педіатра. Той, тільки поглянувши на Тео, скерував нас до обласної лікарні.

У лікарні нас прийняв хірург-отоларинголог Кирило Мазур, кругловидий чолов'яга середніх років. Лор обдивився Теодорове вушко, двічі натиснув на гулю — Тео аж шикнув від болю, — а тоді підняв голову та сердито втупився в мене. Єва сиділа поруч, проте лікар чомусь пожирав поглядом лише мене й говорив так, наче дружини в кімнаті не було.

— Коли це з'явилось?

— Ну-у... — я добре пам'ятав, коли вперше намацав припухлість за вухом сина, але вагався, не хотів зізнаватися, — півтора чи-и-е... д-два місяці тому.

— Ви два місяці не помічали, що у вашого сина за вухом гнійник завбільшки зі сливу?

— Я... ну... — я зиркнув на Єву, шукаючи підтримки, але вона сиділа нерухомо, ніби мумія, і, стиснувши губи, не зводила очей з хірурга. — У мене в дитинстві часто набрякали лімфовузли, а потім усе минало, і я думав...

— Це правобічний гнійний лімфаденіт, — перервав мене лор. — Величезна гнійна куля на голові. Куля, яка будь-якої миті може прорвати куди завгодно, — він постукав пальцем собі по скроні й повторив: — На голові.

На кілька секунд запанувала тиша, потім я ніяково запитав:

— Що стало причиною?

— Почалося із запалення лімфовузла. Його спричиняють стафілококи, стрептококи й інші збудники, що поширюються лімфатичними шляхами з розташованих поблизу вогнищ запалення. Але ось це, — він показав пальцем на блідого й похнюпленого Тео, — те, що ви зараз спостерігаєте, — це результат того, що впродовж двох місяців комусь було ліньки зводити сина до педіатра.

Я зціпив зуби так, що на вилицях збурилися жовна.

— І що тепер?

— Я зараз випишу направлення, хтось із вас залишається в лікарні.

— Ви кладете його до лікарні? — пригнічено уточнив я.

Отоларинголог скосив очі на Єву.

— Я залишуся з малим, — тихо зронила дружина.

— Добре, — він кивнув, узявся щось писати в історії хвороби й тільки тоді відповів на моє запитання: — Так, ми кладемо вашого сина

до лікарні. На завтра призначу аналізи і, якщо все добре, післязавтра проведемо операцію.

Я відчув, як несамохіть засмикався кадик.

— Нічого страшного, — продовжив лікар. — Поставлю дренаж, гній вийде. Через три дні хлопець буде вдома, — Мазур відірвався від написаного тексту. — Ще запитання?

— Ні, — похнюпився я.

— Операція під наркозом? — озвалася Єва.

Хірург вигнув брову, наче його здивувало, чому це Єва так цим переймається, після чого відповів запитанням на запитання:

— А як ви це собі уявляєте? Ви триматимете хлопця, поки я буду розрізати йому вухо?

— Я просто запитала, — крижаним тоном промовила Єва.

— Так, під загальним наркозом.

3

«Чорна перлина» — не те місце, де лікарняний лист вважають поважною причиною відсутності на робочому місці. На щастя, за два роки Єва встигла зарекомендувати себе, тож їй вдалося домовитись про заміну на три дні та лягти з Теодором до лікарні.

24 листопада 2012-го, невдовзі після сніданку, Тео підготували до операції та за кілька хвилин по першій повезли до операційної.

Ми з Євою залишилися у пропахлому дезінфектантами тьмавому коридорі, який упирався в широкі двостулкові двері до операційного блоку, і пробули там набагато більше часу, ніж розраховували. Я стільки разів перетнув той коридор із кінця в кінець, що, напевно, до смерті запам'ятав кожен закуток, кожен виступ на нерівних стінах. Вікно було тільки одне, у протилежному до дверей торці, біля ліфта й сходів, і виходило на внутрішній, похмурий і брудний, двір лікарні. Стіни приблизно мені до пояса вкривала ядучо-зелена фарба.

Кирило Мазур пройшов до передопераційної зали хвилин за десять після того, як туди завезли Теодора. Дорогою кивнув нам і, посміхнувшись, сказав, що операція навряд чи триватиме довго (залежить від того, як виходитиме гній), але загалом не довше ніж

годину. Можливо, якби в позбавленій емоцій фразі отоларинголога не прозвучали слова «не довше ніж годину», ми б так не хвилювались, а так уже о третій опівдні нам із Євою здавалося, що нас підсмажують живцем. Дружина, затиснувши долоні між колінами, сиділа на лаві та розмірено погойдувалась: уперед, назад, уперед, назад. Я міряв скупими кроками коридор. Не маючи за що зачепитися поглядом, тупився під ноги та від неспокою покусував губи.

З операційного блоку ніхто не виходив.

Від хвилювання в голові все змішалось, я пригадую той день немов у тумані й зараз не можу з певністю сказати, коли пролунали перші крики. Десь після третьої, але коли точно, не пам'ятаю. У якусь мить з-за дверей операційної долинули тривожні вигуки. Якась жінка щось швидко говорила. Я не зрозумів жодного слова, але тон мені страшенно не сподобався.

— Ти чула? — повернувся до дружини.

— Так, — Єва підвелася. Вона досі сердилась, що я стільки часу відмовлявся вести Теодора до лікаря, й уникала погляду у вічі. Я стояв ближче до входу в операційний блок. Вона показала рукою на масивні двостулкові двері та спитала: — Щось зрозумів?

Я заперечно похитав головою.

— Голос жіночий, — я хотів додати, що він здався мені переляканим, але прикусив язика.

Приблизно через дві хвилини за нашими спинами зі стугоном розчахнулися двері лікарняного ліфта. У коридор зайшли двоє чоловіків у блідо-зелених халатах. Вищий на зріст виглядав років на тридцять. Другий був кремезніший і старший: скроні вкривала сивина. Не знаю як, але це запам'яталося. Поміж себе вони котили високий маніпуляційний столик на коліщатах.

— Відступіть, — наказав старший. — Відійдіть, будь ласка.

Коридор виявився завузький для чотирьох людей і столика з нержавіючої сталі, тож нам із Євою довелося притиснутися до стіни, звільняючи лікарям дорогу.

Поки лікарі наближались, я розглядав лише їх. І тільки коли вони проминули нас, опустив очі на столик. Нижня полиця була заставлена пляшками з розчинами, затискачами, щипцями, якимись незрозумілими й тому моторошними інструментами зі сталі, а також

ампулами та шприцами — від зовсім маленьких, на 2 мілілітри, до покіношному величезних. На верхній лежали балон з киснем і кисневою маскою, аспіратор, кілька невеликих цифрових приладів, один із яких — із довгою гнучкою трубкою, напевно, якийсь зонд. Серед приладів вирізнялась пластмасова валізка блідо-зеленого кольору з ручкою та цифровим табло. Точніше, щось схоже на пластмасову валізку. Довкола сірого табло виднілося кілька кнопок, під ними — схематичне зображення синусоїдального серцевого ритму. Збоку до корпусу кріпилися невеликі, наче іграшкові, праски з червоними кнопками на ручках. З «валізою» їх з'єднували закручені спіраллю чорні дроти. Коли я збагнув, на що дивлюся, тіло розм'якло, неначе віск над вогнем.

Дефібрилятор.

Я не міг дихати. Повітря здавалося мертвим, ніби... спершу подумав, ніби в лікарні, а потім: чорт забирай, ми ж і є в лікарні!

Я прохрипів не своїм, якимось немовби обпаленим голосом:

— Що там таке?!

Реаніматологи дійшли до обкладеної плиткою ділянки коридору. Двостулкові двері розчинилися.

— Скажіть, що відбувається?!

Молодший із чоловіків озирнувся. Він хотів щось відповісти, але старший смикнув його за рукав халата й показав долонею в напрямку операційного блоку. Вони проштовхнули столик до передопераційного приміщення і зникли за дверима. Я рвонув до операційної, проте Єва метнулася навперейми та зупинила мене.

— Стій! — дружина тримала мене руками за талію. — Не роби дурниць, не йди!

Я захопився руками за голову й довго стояв, переборюючи бажання кинутись до дверей і почати гатити в них кулаками. Зрештою ми з Євою повернулися до лави, стали чекати.

Близько четвертої до операційного блоку пройшов ще один лікар. Високий, поставний, із рельєфним обличчям і пишною кучерявою кучмою. Із собою нічого не ніс, тримав руки в кишенях. Минаючи, він окинув нас зацікавленим поглядом, проте нічого не промовив. Ні я, ні Єва не наважилися що-небудь запитати.

О 16:30 із операційної нарешті з'явився Кирило Мазур. Кругле обличчя отоларинголога практично зливалося із бляклим тлом — із заллятим спокійним світлом стінами коридору. Через тіні під очима та напружено вигнутий рот лице нагадувало повний місяць, що вималювався на світлому небі за кілька годин до заходу сонця.

— Що трапилось? — ми з Євою попідскакували, щойно його побачивши. Дружина ступила крок уперед, а я стримів біля лави, дивуючись із того, як тремтять коліна. — Що з Теодором?

Мазур зупинився посеред коридору, за кілька кроків од нас. Від позавчорашньої зарозумілості не лишилося й сліду.

Хірург заговорив, і мені здалося, наче переді мною інша людина:

— З вашим сином усе добре.

— Де він? — вихопилося в Єви.

— У реанімації. І краще, якщо він якийсь час там побуде.

— До нього можна? — продовжила дружина. — Ми можемо його побачити?

Я нарешті розтулив рота, від хвилювання слова шумною лавиною посипалися з нього:

— Якщо з Теодором усе добре, навіщо тримати його в реанімації?

Мазур застиг, тримаючи спину неприродно рівно, не виймаючи долоні з кишень і туплячись осклянілими очима мені в сонячне сплетіння. Складалося враження, що він не почув жодного з наших запитань. Стояв, не рухався, і тільки пальці лівої руки під тонкою блідо-зеленою тканиною кишені халата судомно стискалися та розтискалися — я бачив, як при кожному стисканні крізь тканину проступають кісточки. Від того жесту було млосно.

— Під час операції дещо сталося, — нарешті озвався хірург.

У мене пересохло в роті, а щось схоже на брилу товченого льоду посунуло з грудей до живота.

— Серйозне?

Мазур відірвав погляд від сонячного сплетіння та сфокусував його на моєму обличчі:

— Зупинка серця, — пауза. — Під час операції в Теодора на короткий час зупинилося серце.

Єва голосно кавкнула й затулила рота долонями.

— Що?..

— Будь ласка, не тривожтеся, — лікар вихопив праву руку з кишені та простягнув до Єви, неначе з наміром заспокійливо погладити її по плечі, але ніби схаменувся — долоня застигла у повітрі на півдорозі між ним і моєю дружиною. — Зараз усе в нормі, сердечний ритм відновлено, жодних відхилень немає, і я запевняю вас — на цей момент хвилюватися не потрібно.

Мене пересмикнуло. «Хвилюватися не потрібно?! Звісно, це ж не твій син щойно повернувся з того світу!» Я до крові прикусив щоку, щоб погамувати сплеск люті.

— Чому це сталося? — я підійшов до Єви та поклав руки їй на плечі. Її тіло здригалося, грудна клітка розширювалась і спадала аритмічними поривами, й одночасно жодного звуку, навіть найменшого схлипу не злітало з її вуст.

Лікар сховав руку назад до кишені, але погляд не відвів.

— Мені важко сказати. Серцебиття відновилося до того, як реаніматологи зайшли до операційної. Фактично, ні я, ні мій асистент, ні анестезіолог не встигли що-небудь зробити. Ми просто... — він знизав плечима, — ...спостерігали. Ем-м... у 90% випадків причиною зупинки серця є фібриляція, проте насправді під час фібриляції серце не зупиняється. Фібриляція шлуночків — це аритмія, за якої міокард скорочується так хаотично й так швидко, що серце замість перекачувати кров вібрує. Фібриляція завжди має чітку фізіологічну причину (зазвичай яке-небудь серйозне захворювання серця), яку відносно легко виявити. Дуже рідко серце зупиняється посправжньому — в серцевому м'язі раптово припиняється біоелектрична активність. Це називають асистолією, і це саме те, що трапилося в Теодора. На наше щастя, активність відновилася, жодних фізіологічних змін, тим більше незворотних, не відбулося. Півгодини тому я викликав чергового з кардіологічного відділення, ми зробили контрольну кардіограму, й він підтвердив, що не бачить на ній очевидних відхилень.

За три години, що ми просиділи в коридорі, ніхто не виходив із двостулкових дверей. Туди лише заходили. Я подумав, що лікарі не можуть сидіти там стільки часу, а отже, операційна має ще один вихід.

— Тобто ви не знаєте, що спричинило зупинку? — сказав я.

Переніссям хірурга пролягла невдоволена зморшка, що тут-таки розгладилася. Він продовжив говорити рівним, хоч і напруженим голосом, дивлячись просто на мене та ні на мить не ховаючи очей:

— На мою думку, причиною міг стати наркоз. Іноді непросто дібрати оптимальну дозу анестетиків навіть для дорослої людини, що вже казати про дворічного хлопчика. І в цьому немає вини анестезіолога. Так трапилося, можливо, організм так прореагував, хтозна...

— Що нам робити?

Кирило Мазур перевів погляд на Єву, яка не припиняла дрібно тремтіти.

— Вушко я вичистив, із цим усе гаразд.

— Я не про вушко, — заперечила вона.

— До вечора ми потримаємо хлопця в реанімації. Він уже опритомнів, але поки ще трохи п'яний. До всього ми капаємо заспокійливе, щоб не нервував через вашу відсутність. Якщо все буде добре, ввечері переведемо вашого сина назад до палати. Можете почекати там.

— А потім? Як далі? — я не міг говорити зв'язно, проте Мазур зрозумів мене.

— Днів два пробудете в стаціонарі. Я стежитиму, як загоюється вушко. А тоді... — він замислився, — раджу пройти обстеження в кардіолога. Зробіть УЗД серця. Можливо, хлопця поставлять на облік, якийсь час вам доведеться за ним спостерігати. Це вам пояснить кардіолог. Усе від мене залежне я виконав.

Мазур рушив у напрямку ліфта й сходів.

— Стривайте! — цю мить я закарбував у свідомості дуже добре. Пам'ятаю, яким водянистим і слабким здавався мій голос. — Скільки... ну... скільки часу воно не билось?

— Трохи більше ніж півхвилини, — відповів хірург. — Тридцять п'ять, може, тридцять шість секунд.

— Дякую, — я опустив голову.

Єва повернулася до мене й обійняла.

Півхвилини. Тридцять шість секунд. Тридцять шість секунд Теодор тримався на межі між світом мертвих і живих. А тоді повернувся.

Минуло два роки після операції перш ніж я почав здогадуватися, що Тео повернувся не сам. Щось учепилося в нього, коли він перебував

там — по той бік лінії, яку більшість із нас перетинає лиш один раз. Упродовж тих тридцяти шести секунд щось схопило мого сина за руку та повернулося разом із ним.

4

Кирило Мазур не помилився: на фізіологічному рівні змін не відбулося. Протягом зими 2012—2013 років ми що два тижні водили Тео до кардіолога, той робив кардіограму, вишукував шуми в серці та після кожного візиту запевняв, що немає причин для хвилювання. Єва, втім, не заспокоювалася й умовила мене показати сина столичним лікарям. За тиждень до Нового року я повіз Тео на прийом до дитячого кардіолога у приватну київську клініку Viva. Догідлива приязна лікарка середніх років проглянула попередні (зокрема й зроблені під час операції) кардіограми, потім зробила не лише кардіограму, але й ехокардіографію, і насамкінець прослухала серце за допомогою цифрового стетоскопа. Ніколи не бачив нічого подібного — до гумової трубки, що з'єднувала навушники з розтрубом і діафрагмою стетоскопа, було прикріплено матово-сірий пристрій завбільшки з невеликий смартфон із яскраво-синім табло. Під час прикладання до грудей апарат аналізував шуми та візуалізував серцевий ритм. Якщо система фіксувала підозріле відхилення, відповідний індикатор на екрані сповіщав про це.

Ні на кардіограмі, ні під час УЗД, ні з використанням супермодного стетоскопа жодних відхилень виявлено не було. Лікарка констатувала, що малий повністю відновився після того, що сталося під час операції, тож має цілковито здорове серце.

5

Грудень — перший місяць після операції з видалення гнійника за вушком — минув спокійно. Теодор їв, спав і грався, наче нічого не трапилося. Подеколи вередував, але загалом поводився як нормальна здорова дитина. Так було до новорічної ночі.

31 грудня, приблизно о пів на дев'яту вечора, ми з Євою й Теодором приїхали до моєї мами проводити рік, що минув. О десятій дружина вклала Тео спати, ми попрощалися з мамою і, залишивши під ялинкою подарунки для Тео, вирушили до «Чорної перлини» на влаштовану Євиними колегами новорічну вечірку.

Гулянка вдалася на славу: яскрава, кипуча й по-українському безглузда. Молодий офіціант — пізніше Єва сказала мені, що взяла його на роботу за півтора місяці до Нового року, — примудрився нализатися до нестями ще до бою курантів. О пів на першу бідолаху вивели на вулицю, потримали над безсніжним узбіччям траси Київ — Чоп, даючи проблюватися, після чого заштовхали до таксі й відправили додому. Решта шумно розважалась і вигадувала ідіотські конкурси до третьої ночі. За чверть до четвертої ранку з подвір'я «Чорної перлини» в не по-зимовому тепле, затягнуте брудно-сірими хмарами небо вистрелили останні феєрверки, і народ почав помалу роз'їжджатись. От тільки роз'їжджатися хотіли не всі. З півдесятка працівників «Чорної перлини» — і серед них моя дружина — жадали продовження корпоративу. Комуś із компанії зателефонував бармен із «4 × 4» — ще одного, подібного до «Перлини» комплексу, розташованого трохи далі вздовж траси, ближче до Рівного, — і запросив до сауни.

Ми забрали залишки бухла, покинули машини перед готелем і попростували пішки — «Чорну перлину» від «4 × 4» відділяло кількасот метрів. Я, якщо відверто, нікуди вже не хотів. Страшенно втомився від компанії, де Єву знали всі, а я практичного нікого, тож пертисся трасою до «4 × 4» і ще кілька годин зависати в бані з іншою, не більш знайомою компанією, кортіло менше за все на світі. Але мусив іти, адже податися додому без Єви також не міг.

Уже в роздягальні перед басейном, у ту мить, коли Єва, підсміюючись після останнього розказаного кимось жарту, загорталася в довжелезний білий рушник, тенькнула моя мобілка. З того як витяглося обличчя, коли я видобув Samsung із кишені джинсів і зиркнув на екран, Єва здогадалася, що це не чергове привітання з Новим роком.

— Хто там?

— Мама, — подивився на дружину й уточнив: — Моя мама.

Єва вся наче стяглася, скулилася.

— Алло, — я приклав телефон до вуха. — Мам?

— Мироне! — голос був безплотним, невикінченим якимось і тріскучим, немов скрип розбитого скла під ногами.

— Що таке? Чому ти не спиш?

— Я не знаю... я не... — вона говорила ривками, задихаючись, так, ніби слова стали землею, липким багном і їх треба виштовхувати з горла. Я спробував уявити, що могло аж так налякати матір, і раптом збагнув, що за двадцять п'ять чи двадцять шість свідомих років не пригадував випадку, коли вона здавалася б настільки безпорадною й слабкою. Навіть 2002-го, коли в шкільному туалеті на перерві між уроками один з її учнів перерізав лезом вени на зап'ястку (я тоді ще навчався в школі), вона зберігала спокій і витримку. — Я не можу більше!

З телефона долинув плач — ні, радше крик — Теодора. Я подумав, що щось негаразд із мамою, що вона розбудила Теодора, а він спросоння розгубився й так реагує на те, що коїться з бабусею.

— Тобі недобре?

— Не мені! — зойкнула вона. Оглушливий лемент на задньому тлі не припинявся. — Це Теодор! Мені не вдається його заспокоїти, Мироне, він кричить, він безперервно верещить... із ним щось не так, такого ще не було... він прокинувся і кричить, нібито... я не знаю, що з ним.

Я на мигах показав Єві: одягайся. Останнє виявилось зайвим, дружина й так зрозуміла.

— Мам, він уже не маленький, — я ввімкнув гучний зв'язок і поклав телефон на лаву. Ми з Євою похапцем одягалися. — Спробуй заспокоїти. Спитай, може, в нього щось болить, поміряй температуру.

— Він не реагує на мене, — мама опанувала себе, і зі зміни голосу я відчув, як зачепило її моє зауваження. Це справді виглядало трохи тупо: давати поради вчительці з більше ніж тридцятирічним стажем.

— Добре. Нам треба двадцять хвилин.

Розпачливий, надривний і приголомшливо гучний крик лунав, поки я не натиснув кнопку «Перервати зв'язок».

На мені були джинси, тонкий гольф кольору кави з молоком і сірий жакет від Henry Cotton's із шоколадними латками, тож я впорався

швидше за Єву, яка мусила спочатку дати раду панчохам, а потім влізти в тісне, по фігурі плаття.

— Чекай біля виходу, — сказав я, — піджену машину.

Я вихором пролетів вісімсот метрів від сауни «4 × 4» до «Чорної перлини». Не помічаючи, як важко гупає серце, ганяючи жилами загуслу від алкоголю кров, заскочив у Nissan і завів двигун. На секунду — неначе риба, що скинулася над водою, — в голові спалахнула думка, що надто п'яний, аби сідати за кермо, але я тут-таки втопив її в глибинах мозку.

Дружина чекала на правому узбіччі. Я подумки похвалив її, що перейшла на протилежний від «4 × 4» бік, позбавляючи мене необхідності розвертатися або чекати, поки вона перебіжить. Єва пірнула в салон; я краєм ока побачив, що в неї в руках моя зимова куртка, і тільки тоді усвідомив, що бігав до «Чорної перлини» без верхнього одягу.

— Довго чекала?

— Ні. Поїхали.

Я натиснув на акселератор. Зі швидкістю 80 км/год ми помчали Рівненською, потім вулицями Курчатова й Мірющенка, стрілою проминули Чорновола. Я пригальмовував лише перед світлофорами і ямами, а їх на тій клятій Рівненській вистачало, проте навіть на перехрестях стрілка спідометра не сповзала нижче від позначки 30. За двадцять до п'ятої мій Nissan зупинився перед п'ятиповерховим будинком моєї матері на проспекті Миру.

Налякані, спітнілі й усе ще трохи п'яні ми вискочили на третій поверх і ввалились у квартиру. Моя мама зі змарнілим обличчям, сірими півмісяцями під очима та зчепленими на рівні грудей кістлявими долонями, чекала в коридорі.

— Він заснув, — прохрипіла вона.

— Як це? — я так налаштував себе, що зараз доведеться викликати «швидку» або самому їхати до лікарні, що відчув легку шпильку розчарування.

— Просто затих. Припинив кричати й заснув.

Я повільно видихнув. Єва притулилася до стіни коридора й глянула на мене.

— Ще одну таку ніч я не переживу, — мама дивилась кудись повз мене, в точку на стіні понад моїм правим вухом. — Мені не двадцять п'ять, Мироне.

— Ми ж не знали, що таке станеться, — з приглушеними, але достатньо помітними нотками роздратування проказала Єва.

Мама опустила голову. Я стягнув з ніг зимові черевики та пройшов до кімнати, де на старому дивані, закутаний неосяжною, ще радянською периною спав Теодор. У кутку над подушкою, кумедно згорнувши над білим черевом сіро-бурі лапки, лежав Юань Михайлович — плюшевий коала, подарований нами Тео після операції. Іграшку вибирали навмання, ніхто подумати не міг, що за лічені дні вона стане найулюбленішою. Упродовж першого місяця після купівлі Теодор не розлучався з тим коалою, тягав усюди за собою, спав, гуляв і грався, навіть розмовляв із ним, через що Єва вирішила вигадати йому ім'я. Я жартома запропонував Михалич. Тоді ще не знав, що коала — це не ведмідь, а травоїдне сумчасте, відтак мені здавалося, що Михалич — саме те, що треба. Дружина вважала інакше: оскільки іграшку виготовлено в Китаї, то її ім'я має бути китайське. Євина подруга тримала у себе вдома чихуахуа із кличкою Долар. Дружина проігнорувала мої спроби заперечити, що чихуахуа виготовляють не в Америці, й нарекла коалу Юанем. Таким чином улюблена плюшева іграшка нашого сина стала Юанем Михайловичем.

Єва, не знімаючи чобітків, потупала за мною, похукала на пальці, потерла ними об пальто, щоб були не такими холодними, й легенько торкнулася синового лоба. Похитала головою — жару не було.

— Я не розумію, що це, — промимрила з-за наших спин мама. — Він так кричав...

— Що робитимемо? — пошепки запитав я.

Дружина знизала плечима, а тоді неголосно запропонувала:

— Давай додому.

Я кивнув.

— Бери Михалича, — зиркнув через плече: — Ми поїдемо, мам, ти відпочивай, — а тоді обережно, щоб не розбудити, підгорнув ковдру й узяв сина на руки. Разом із периною. Малий шумно вдихнув, поворушився, проте очей не розплющив і за мить, уткнувшись лобом мені в груди, спокійно засопів.

— Ковдру привезу завтра, — сказав я.

Мама мовчки провела нас до виходу.

Ми ступили до своєї квартири на Грушевського, коли годинник показував кілька хвилин по п'ятій ранку. Я забрав Теодора у Єви (вона тримала малого на руках, поки я керував машиною), видобув його з важкої перини та вклав у ліжку. Хлопчак спав без задніх ніг. Я посадив Михалича навпроти голови сина, щоби, прокинувшись, він міг дотягнутися до іграшки. За хвилину скинув із себе одяг, упав на ліжку та провалився в сон ще до того, як дотягнув ковдру до підборіддя. Єва, сердита через обірване святкування, нашвидкуруч змила з себе косметику й уляглась з іншого боку.

Ми не проспали й трьох годин. О пів на восьму ранку, тягнучи за собою Михалича, Тео причапав до спальні.

— Мамо! Мамо! — малюк кликав маму, але тому що ближче до входу в кімнату лежав я, торсав за плече мене та горлопанив у вухо мені. Я остаточно отямився, коли Теодор шкрябнув пальчиками по щетині на моїй щоці, а потім смикнув за носа. — Тату, а Дід Молоз? Де Дід Молоз?

Я ледь продер ліве око й крізь щілину між повіками подивився на сина. Його очі були мокрими від сліз, він от-от мав розплакатись.

«Паскудство», — я гарячково намагався щось вигадати.

— Що сталося? — з-за спини долинув сонний Євин голос.

Секунд п'ять я мовчав, а тоді здався. Хоч-не-хоч доведеться вставати. Повернувся, ліг на спину, розплющив очі. З рота тхнуло так, наче там захоронили виводок здохлих щурів.

— Ми забули подарунки в мами.

— О-о-о... — простогнала дружина.

Щокою Теодора скотилася перша велика сльозина.

— Він не плийшов? Цому він не плийшов, тату?

Єва перехилилася через мене, взяла Теодора під пахви, посадила між нами на ліжку й обняла:

— Сонечко, не плач. Послухай мене: ми з татом вночі приїхали й забрали тебе додому, а Дід Мороз прилетів до бабусі Каті, бо думав, що ти ночуєш у неї; він заплутався та залишив подарунки в бабусиній квартирі, — хлопчик підняв зарюмсане личко й поглянув на Єву, потім перевів недовірливий погляд на мене. Я кивнув, типу все так і було.

Єва посміхнулася — добре, що у два з половиною роки дитина ще не відрізняє щиру посмішку від фальшивої, — і продовжила: — Пам'ятаєш? Ти вчора заснув у бабусі Каті вдома.

От тільки він не пам'ятав. Тео не пам'ятав нічого з того, що відбулося минулого вечора.

6

У ніч із 9 на 10 січня я на власні очі побачив те, що так налякало мою маму.

Напередодні тієї злочасної ночі — в середу — Єва мала вихідний. Я, у прагненні заробити, виїхав таксувати рано та повернувся пізно, за десять хвилин до другої. Воно було того варте: шістнадцять замовлень, чотириста шістдесят гривень, хороші чайові. З тих чотириста шістдесяти сорок доведеться віддати диспетчерській службі, половина з того, що лишиться, піде на бензин, але все ж я вважав виїзд успішним.

Удома я не став вмикати світло. Навшпиньки прошмигнув до ванної та, намагаючись не шуміти, почистив зуби. Умившись, зазирнув до кімнати Тео. Малюк посопував, поклавши ліву руку на свого улюбленця коалу. Я причинив двері дитячої, пішов до спальні й заповз під ковдру.

Як завжди після тривалого вечірнього виїзду, спати не хотілося. Сон утікав від мене, грався в піжмурки. Монотонні розповіді пасажирів, обривки фраз, що скриплячими іскрами порскали з рації, калейдоскоп вогнів за вікнами машини — все це розбурхувало уяву й не зразу вивітрювалося з голови. Я лежав, заклавши руки під потилицю, міркував, на що схожі візерунки зі світла й тіней на стелі, коли раптом у вуха розпеченими сталевими шпицями ввігнався пронизливий вереск.

Мене, наче пружиною, підкинуло над ліжком. Вереск долинав з кімнати Теодора. Крик випорснув із дитячої раптово, не наростаючи, відразу на повну силу, без тихого рюмсання й кректання, що зазвичай передували пробудженню малого. Впродовж секунди, необхідної для того, щоб перетнути коридор, я думав, що хтось інший заходиться

криком у кімнаті мого сина. Просто не міг усвідомити, що малюк, якому не виповнилося трьох років і який важить трохи більше ніж одинадцять кілограмів, здатен видавати такі страшні й розкотисті звуки.

Захлинаючись серцебиттям, я розчахнув двері дитячої й застиг перед ліжком. Теодор сидів — саме це ввело мене в оману, він сидів, коли я вдерся до кімнати, — нахилившись уперед, опустивши голову, й махав руками у повітрі. Пальчики скрючені, так, ніби малюк намагається подряпати когось невидимого. Несамовитий, нелюдський крик роздував ізсередини стіни кімнати.

— Тео!

Я підхопив сина на руки й здригнувся. З передпліч на шию й далі на спину полізли мурашки. Тео був холодним. Не мертвотно холодним, ні, але не таким, як зазвичай. Шкіра нагадувала затверділу від холоду гуму, м'язи грудної клітки зсудомило, через що тільце в руках скидалося на негнучкий пластиковий манекен.

Я сів на край ліжка, посадивши малого на коліна, спиною до себе. Він більше не сіпався, холодні ручки безвольно, немов у непритомного, повисли вздовж тулуба. Проте крик не стихився. Повітря з лячним свистом вихоплювалося крізь горло.

— От лихо, Тео, що з тобою?! — я відчув, як паніка гарячими обручами стискає горлянку. Було щось жахливе в тому верещанні. Подумалося, що так кричать герої фільмів про екзорцизм, із яких виганяють злих духів. І, певна річ, ця думка не додавала оптимізму.

Прибігла Єва й увімкнула світло. Сонна й скуйовджена, вона спочатку присіла біля мене, а потім нахилилася, зазирнувши в обличчя малому. Від побаченого дружина враз відсахнулася і затулила рота долонею. Мені здалося, наче в серце навантажили дрібних камінців, річкової гальки чи чогось такого, і вони торохтіли там, товчучись об ребра.

Я запитав:

— Що з ним?

— Він спить, — Єва відірвала руку від губ і простягнула до сина, вказівним пальцем торкнувшись холодної голівки. У цю мить Теодор почав підвивати.

Я ледь не вигукнув: «Що ти, бляха, верзеш?!», коли втямив, що Тео справді спить. Нібито я вилаявся вголос, хоча напевне цього не пригадую. Я відхилив зсудомлене тільце та стуленими докупи вказівним і середнім пальцями повернув Теодорову голівку до себе. Повіки сина були напівопущені. Очні яблука асинхронно сіпалися, так сильно, що від їхніх рухів тріпотіли вії, проте в щілинах під повіками проступали лише білки. Я помахав вільною долонею перед обличчям малого. Хлопчак не відреагував. Тео кричав уві сні. Щось терзало його, а він ніяк не міг прокинутися.

— Прокинься! — з переляку взявся трусити Теодора. — Що це за хрінь така?!

— Припини, — зашипіла Єва й вихопила сина з моїх рук. — Не тряси його! Не буди так різко! — а тоді цвіркнула просто в обличчя: — Ідіот.

Крик змінився: став тоншим і водночас зривистим і хрипким. Тепер він нагадував стогони нажаханого до смерті віслюка.

— Тш-ш-ш, тш-ш-ш, мій маленький, мій хороший. Тобі щось погане наснилося? — погойдуючи, Єва пригорнула Теодора до грудей і понесла до спальні. Я посунув за нею. — Не плач, не треба плакати. Ну? Прокидайся, — вона не припиняла гладити напружену спинку малюка.

Я, мов контужений, витріщався на задерев'янілі синові ручки та намагався переконати себе, що все це сон.

— Увімкни телевізор.

Я не відразу зрозумів, що останні слова було адресовано мені (хоча, чорт забирай, кому ж іще, крім мене). Єві довелося повторити вдруге. Я зрештою збагнув, що від мене хочуть, і натиснув On-Off на пульті.

— Тихо, тихо, тихо, кошенятко моє, це просто сон, — Єва не припиняла говорити, і Тео нарешті зреагував на голос. — Не бійся, тут мама і тато, і ми не дамо тебе скривдити. Чш-ш-ш...

Повіки різко сіпнулися, опустилися, потім піднялися знову. Я побачив райдужки. За мить зіниці сфокусувалися, крик обірвався та змінився плачем. Теодор ворухнувся, потер очі, потому обхопив рученятами Євину шию й притиснувся до її щоки.

Ми з дружиною водночас видихнули — прокинувся.

— Постав «Машу та Ведмедя», — попросила Єва.

Я кинувся до пластикової коробки з DVD-дисками, знайшов потрібний диск і вставив у програвач. Перебрав кілька епізодів, зупинився на «Ловися, рибко!» і натиснув Play.

— Глянь, там Маша, — малюк тихенько пхинькав і не відпускав шиї, Єва розвернулася і сіла так, щоб йому було видно екран. — А он Ведмідь збирається на рибалку, буде рибку ловити. Давай разом дивитися.

Я опустився на ліжко поряд із ними. До тієї миті, коли Ведмідь уперше закинув вудку, Тео заспокоївся та тільки час від часу голосно й уривчасто зітхав. На початку наступного епізоду дружина спробувала розпитати малого про кошмар:

— Тео, що з тобою сталося? — навіть у півтемряві я розгледів, як малюк напружився. — Розкажи мамі, що тебе налякало. Тобі щось наснилося?

Хлопчак закивав, але не озвався. Єва притулила голівку до себе.

Невдовзі Тео заснув. Дружина дбайливо вклала його по центру нашого ліжка.

Відчуваючи, як напруження відпускає, осідаючи ледь вловним поколюванням у ногах і на денці живота, я підвівся.

— Принести тобі води?

Я мусив щось сказати.

— Так.

За півхвилини повернувся з кухні зі склянкою води.

— Що це було?

Єва відпила ковток і поставила склянку на невисоку шафку обабіч ліжка.

— Я не знаю.

— Бляха, ледь не нахезав у штани.

— Я помітила, — дружина криво посміхнулася. Потім додала: — Нічний кошмар. Лягай спати.

— Так, це нічний кошмар, — погодився я.

Мої руки дрібно тремтіли.

Нічні жахіття, під час яких Тео не міг прокинутися, повторювалися впродовж року. Нечасто — приблизно раз на місяць. Частіше малюк просто підхоплювався посеред ночі й рюмсав. На початку 2013-го мій син уже достатньо добре говорив, щоб описати, що терзає його вві сні, але на ранок після чергового кошмару або вдавав, що не пам'ятає, або справді нічого не пам'ятав — ні мені, ні Єві не вдалося витягти з Теодора що-небудь більше, ніж слабкі неохочі кивки на підтвердження того, що йому наснилося щось моторошне.

Утім, я б не розповідав цю історію, якби все обмежалося лише плачем і періодичними нічними кошмарами. Взимку 2013-го до нічних жахів додалося ще дещо.

8

На День закоханих, 14 лютого, погода видалася паскудна — похмура, вогка та вітряна, — тож ми з Тео весь день просиділи вдома. Ми залишалися удвох — Єва, як завжди в такі дні, мала по горло роботи в «Чорній перлині». Ввечері разом подивилися «Баранчика Шона», потім Тео перебрався до дитячої, де я дочитав йому казку про Рапунцель, і приблизно о пів на десяту хлопчак заснув.

Я влаштувався у спальні й півгодини безцільно блукав мережею. Втомившись, відклав лептоп і взяв до рук книгу — «Капітан Панталеон і Рота добрих послуг» Маріо Варґаса Льоси. Історія мала би бути веселою, принаймні точно не нудною — обкладинка обіцяла «феноменальний гостросатиричний роман, який висміює військово-бюрократичну машину, духовенство й усю державну систему Перу», — але чомусь здалася більш пласкою, ніж інтернетівські приколи із «ВКонтакте», і я закуняв. За чверть до півночі мене розбудила книга, що з'їхала з грудей на ліжку. Я відклав її, вимкнув світло, перекинувся на лівий бік і знову заснув.

Удруге прокинувся за п'ять хвилин до першої. Я не розплющував очей, вирішивши, що мене розбудила Єва, однак, прислухавшись, збагнув, що це не так. Із коридору не долинали жодного звуку: отже, дружина ще не повернулася. Водночас мене огорнуло дивне відчуття, наче я не сам у спальні. Я безпомилково відчував чийось присутність. І

це не могла бути Єва: вона нізащо б не прослизнула до кімнати безшумно.

Я розплющив очі й від несподіванки здригнувся. Просто наді мною — за лічені сантиметри від ліжка — стояв Теодор. Малюк фактично нависав над моєю головою. Я глибоко вдихнув, відчуваючи, як вивітрюється переляк, і, відгорнувши ковдру, вперся ліктем у подушку та підпер долонею голову. Чекав, що він скаже. Таке вже траплялося: Тео, як не міг заснути, часто приходив до спальні й просився до нас із Євою в ліжку. Я навіть простяг над ковдрою праву руку, щоби торкнутися його й запитати, чому він не взяв із собою Юаня Михайловича, коли страх, що так швидко минув, раптово накрив мене знову. Спалахнувши вогником на денці живота, він повільно поповз до горла.

Щось було не так. Щось було дуже неправильно.

Коли я сперся на подушку, Теодор не відреагував. Він продовжував дивитися в точку, де знаходилася моя голова, поки я спав. Моя рука застигла в повітрі, а тоді опустилася назад на ковдру. Я лежав, заціпенівши, чекав, що хлопчак що-небудь промовить, ворухнеться абощо, проте він німував. Повільні, розтягнуті секунди злипалися, спливла хвилина, друга, третя, але Тео продовжував мовчати.

Відтуливши голову від долоні, обережно зазирнув йому в обличчя. Очі були напівзаплющеними й нерухомими, нижня губа ледь відвисала. Тео спав.

Чи ні?

Руками та спиною прокотилася хвиля кусючого холоду. Шкіру обсіпало пухирцями. Я не бачив ті пухирці в темряві, але від них шкіру стягнуло так, що здавалося, наче ті завбільшки з льодяні тороси в Антарктиді.

Як довго він так стоїть?

Я акуратно, не поспішаючи, помахав рукою перед обличчям Теодора. Нічого. Жодної реакції. Малюк скидався на воскову статую, покинуту скульптором біля мого ліжка.

Зрештою я не витримав і пошепки погукав сина:

— Гей, Тео.

Він миттю зреагував, повівши головою на звук мого голосу. От тільки повіки так і лишалися напівопущеними, з-під війок і далі визирали

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ